

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE DERNEĞİ

BİLİM DANIŞMA KURULU RAPORU

“TEMİZ VE ADİL SEÇİM”

Giriş;

Demokrasinin önemi ve Gerekliliği

Ülkemiz sadece içerideki sosyo-ekonomik sorunlarla değil, aynı zamanda Bölgesel ve Küresel ölçekte yaşanan çok boyutlu, büyük yaşamsal sorunlarla da karşı karşıyadır. Dünyamızda ve buna paralel olarak Ülkemizde Nüfus dizginsiz bir şekilde çoğalmaktadır... Dünya nüfusu her gün 200 bin kişi, Türkiye nüfusu her gün 3 bin kişi artmaktadır. Diğer yandan önlenmesi artık neredeyse olanaksız hale gelen olumsuz iklim koşullarının yol açacağı susuzluk, açlık, salgın hastalıklar tehdidi ve bunların sonucunda meydana gelecek kaos ortamı ile karşı karşıya kalacak olan insanlık 21. Yüzyılı büyük bir kıyıma uğramadan salimen atlatabilmek için sosyal ve ekonomik alanda bilim ve teknoloji destekli arayışlar içerisindeyiz.

Tüm Dünyada paradigma değişikliklerini, “Güvenlik ve Barış içerisinde Sürdürülebilir Yaşam” arayışını ve bu arayışın etkilerini, sosyal patlamaları gözlemliyoruz. Elektronik dönemin Dünya gençliği haklı olarak huzursuzdur ve sadece özgür yaşamı değil, salt yaşamı tehdit edici çevre koşullarını yaratan sorumsuz yönetimlere ve bu yönetimleri işbaşına getiren yaşlı kuşakların geleneksel değerlerine karşı da tepkilidir. Demokrasi içerisinde, akılcı ve adil yönetim gereksinimi her zamankinden daha fazla öne çıkıyor. Gerçek Demokrasi, yani oy çokluğuna sahip olan iktidarın sayısal azınlığa tahakküm etmediği ve fakat tahammül ettiği, çoğunluğun değil çoğulculuğun temel alındığı bir demokrasi gereklidir. Özgürlük ve eşitlik temelinde sorunsuz işleyen, çağdaş bir Demokrasiden başka çıkar yolun olmadığı bir dönemdeyiz. Bu şekilde bir demokrasinin gerçekleştirilmesinde öncelikli sıra güvenilir (şeffaf) seçimlerdedir. Bunu sağlamak siyasi iktidarların olduğu kadar muhalefetin ve tüm demokratik kesimlerin de görevi olmalıdır. “Temiz” ve “adil” bir seçim yapılamazsa vatandaşların seçimlere, dolayısıyla seçilmiş yönetimlere güveni kalmaz. Yurttaşların seçimlere, dolayısıyla demokratik rejime güveninin kalmadığı bir ülkede de sorunlar çözülemez ve devletin bekası tehlikeye girer. Ülkemizin aydınlık geleceği, devletimizin bekası ve aziz milletimizin mutluluğu için halkın gerçek iradesinin sandığa yansımalarının sağlanmasının, tarihi bir görev olduğuna inanıyorsak, Türkiye’de temiz ve adil bir seçimin gerçekleştirilebilmesi için üzerimize düşen her türlü görevi yerine getirmeliyiz.

Sorunların üstesinden ancak akıllı, yurtsever, **tüm seçmenlerin güvenini kazanmış bir siyasi** irade etkin ve kalıcı çözümler üreterek gelebilir. Seçilen Yönetimlere tüm yurttaşların güveni ve desteği ise ancak şeffaf ve dürüst seçimlerle elde edilebilir. Demokrasi olacaksa Seçim olacaktır; O halde **Seçmenin oy’una sahip çıkması, oyun’a gelmemesi**, bilgili ve bilinçli olması çok büyük önem taşıyor. Yakın zamanda ülkemizin kaderini etkileyecek **üç önemli seçim** yapılacaktır. Demokrasiye güveni zedeleyen etik dışı ve illegal girişimleri önleyebilmek ve geçmişte yaşanan olumsuzlukları tekrar yaşamamak için öncelikle yurttaşlar, sivil toplum kuruluşları, demokratik kitle örgütleri ve tabii siyasal partiler üzerilerine düşen görevleri yerine

getirmeliler. Ülkemizde seçim sürecini yöneten Kurumların beceriksizliklerinden, ihmal ve yanlışlarından bazı örnekleri hatırlayalım;

Demografik parametreler, yani Türkiye'nin nüfusu, nüfus artış hızı, nüfus yapısı, **seçmen sayısı** gibi veriler özellikle 2000 yılından sonra **güvenilir doğrulukta değildir**. Devlet Kurumlarının verilerinde tutarsızlıklar mevcuttur. Bu çelişkili rakamlar "seçimlerde hile yapılıyor" kuşkusunu beraberinde getirmektedir. Türkiye'de ciddi Nüfus sayımı 2000 yılına kadar sürdürülmüştü. 1960 yılında 27,8 milyon olan nüfusumuz 2000 yılında 67,8 milyona erişmiştir. 40 yılda 40 milyon, **yılda ortalama 1 milyon artan nüfus** anlaşılabilir nedenlerle 2000-2007 arası **7 yıl içerisinde sadece 2,8 milyon artmış olarak gösterilmiş** ve 2007 yılında 70,6 milyon olarak ilan edilmiştir. Ancak takip eden yıllarda yıllık nüfus artışı yine eskisi gibi ortalama 1 milyon olarak verilmeye devam edilmiştir (*yıllık nüfus artışımızın 1 milyon civarında oluşu her yıl okula başlayan çocuk sayısından, askere alınan genç sayısından zaten çok açık*). TÜİK 2012 yılı sonu Türkiye nüfusunu 75,6 milyon olarak açıklarken güvenilir iç ve dış kaynaklar 81 milyondan fazla olduğunu bildirmektedirler. Nüfus rakamları arasında bugün için yaklaşık **7 milyon civarında bir fark** izah edilememektedir.

2000-2007 arasındaki **esrarengiz nüfus azalışının**, yaklaşık 6 milyon yurttaşın adeta buharlaşırcaasına kayıtlardan yok oluşunun nedeni bugüne kadar açıklanmamıştır. Bu çelişki Seçmen sayısına da yansımıştır; 2002 yılında seçmen sayısı 41,4 milyon iken 5 yıl sonra 2007 de 42,8 milyon olarak ilan edildi. **Her yıl** nüfusun yaklaşık 1 milyon, **seçmen sayısının yaklaşık 970 bin arttığı** ülkemizde 5 yıl içerisindeki seçmen artışı sadece 1,4 milyon olarak gösterildi. Üstelik 2002 seçiminde seçmen yaşı 20 iken 2007'de 18'e düşürülmüştü. Bu farkla birlikte, 2002-2007 arasındaki 5 yıl içerisinde seçmen sayısı 7 milyon kadar yükselmiş olmalıydı. Dolayısıyla **5,5 milyon seçmenin/yurttaşın bu süreçte "bir şekilde" kayıt dışına alındığı** gün gibi aşikârdır. Nitekim, 2007'den 4 yıl sonra 2011 seçiminde Seçmen sayısı bu sefer 9,7 milyon artırılarak 52,5 milyon ilan edildi. Oysa bu süre içerisindeki normal artış 3,9 milyon kadar olmalıydı. Buradan da yine 5,8 milyon kadar seçmenin "bir şekilde" yeniden kayda alındığı görülüyor. Ülke nüfusu dört yılda yüzde 6 artarken seçmen sayısının nasıl yüzde 23 artabildiği sorusu YSK tarafından yanıtlanmamıştır.

Tüm bunlar seçmen yapısı üzerinde operasyonlar/manipülasyonlar yapıldığı kuşkusunu doğuran gerçeklerdir. "2007'de Kayıttan düşülen-2011 de Kayda giren seçmen kitleleri acaba aynı seçmen kitlesi mi? yoksa farklı mı " diye haklı kuşku kamuoyunda yayılmıştır. Ayrıca 2011 yılına kadar 15 yıllık geçmişte tüm seçim ve referandumlarda katılım oranı ortalama %76 iken nasıl olmuştu da 2011 de ani bir çıkışla katılım %83'e fırlamıştı? Ortalamadan bu belirgin sapma (**yaklaşık 3,7 milyon ilave oy demektir.**) mantıklı açıklaması olmayan ve şüphe çağrıştıran bir farktır. Buna ilişkin örnekler arttırılabilir.

Kayıtları Seçmen Kütüğü'nden bilgileri dışında silinen seçmen sayısı yüz binlercedir. **Çok sayıda seçmen oy kullanamayacağını ya seçmen bilgi kartları gelmeyince ya da ancak sandık başına gittiğinde fark edebilmiştir.**

Seçmen Kütüklerinin Hazırlanması

Anayasanın 79. maddesine göre seçmen kütükleri **Yüksek Seçim Kurulu (YSK)** tarafından düzenlenir. Ancak 2008’de yürürlüğe giren **5749** sayılı yasa; kütüklerin hazırlanması görevini YSK yerine **İçişleri Bakanlığı**’na bağlı **Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü**’ne vermiştir. YSK’nin görevi ise sadece “ilan etmek” ile sınırlandırılmıştır. **Seçmen kütüklerini Hükümetin yürütme organı mı yoksa tarafsız YSK’ mı düzenlemelidir? Esasen bu konunun Anayasa’ya aykırılığı da tartışma konusudur.**

Parmak boyamak usulü kaldırılmıştır. Bu nedenle milyonlarca mükerrer oy kullanıldığı kuşkusu yaygındır.

TÜİK Başkanvekili Ömer Toprak bile 5 Aralık 2008 tarihinde yaptığı açıklamada, “**cezayı göze alarak biri sahte, iki tane TC kimlik numarası olması halinde mükerrer oy kullanmak mümkün olabilir**” demiştir. Örneğin, son seçimde Tokat’ta Afgan yurttaşlarına kullandırılan oylar gibi, seçmen olmayanlara, ölümlere, yurt dışında olanlara, üretilen hayali seçmenlere çok sayıda oy kullandırıldığı kamuoyunu kuşkulandırmaktadır.

2011 seçiminde 19 milyon fazla oy pusulası bastırılması da seçimde önceden düzenlenmiş oyların seçmene para karşılığı kullandırıldığı iddialarına yol açmıştır. Oysa sandık başına en çok 5 yedek pusuladan toplamda 1 milyon yedek oy pusulası fazlasıyla yeterlidir; çünkü seçime katılım % 80 lerededir. (*sandık başına ortalama 50 oy pusulası zaten kullanılmıyor*)

TÜRKİYE’DE UYGULANAN SEÇİM SİSTEMLERİ

Türkiye’de 1887’de yapılan ilk seçimden günümüze kadar birçok seçim sistemi uygulanmıştır.

İki Dereceli Sistem

Osmanlı İmparatorluğu döneminde seçimlerde uygulanan sistemler iki derecelidir. İki dereceli özel bir sistem, 1920’de Ankara’da açılan BMM seçiminde de benimsenmiştir. TBMM döneminde yapılan 1923 seçimleri ile Cumhuriyet döneminde 1927-1943 yılları arasında yapılan seçimlerde uygulanan seçim sistemi de iki derecelidir. İki dereceli seçim sisteminde seçimler iki aşamalı olarak yapılmakta, her iki aşamada da çoğunluk sistemi uygulanmaktadır.

Tek Dereceli Sistem

Çok partili düzene geçildiği 1946’da çıkarılan bir kanun ile tek dereceli seçim sistemine geçilmiştir. O tarihten günümüze kadar tek dereceli seçim sisteminin değişik usulleri uygulanmıştır.

- 1946-1960 arasında “Liste Usulü Çoğunluk Sistemi” benimsenmiştir.
- 1960 sonrasında “Nispi Temsil Sistemi”ne geçilmiştir.

Liste Usulü Çoğunluk Sistemi

Çoğunluk sistemi, ülkemizde 1946, 1950, 1954 ve 1957 seçimlerinde uygulanmıştır. Bu sistemde, il idari taksimatı temelinde **belirlenen seçim çevrelerinde en çok oyu alan parti o seçim çevresinin bütün milletvekilliklerini kazanmakta** ve partilerin parlamentoda temsili açısından büyük adaletsizlikler yaratmaktadır. "Temsilde adalet" boyutunun fazlaca ihmal edilmesi, bu sistemin temel sakıncası olmuştur. Toplumdaki değişik görüşlerin parlamentoya yansımaları zorlaştırması, bu yüzden özellikle küçük partilerin tepkisini çekmesi sonucu yeni arayışlara yol açmıştır.

Nispi (Oransal)Temsil Sistemi

1960 sonrasında yapılan bütün seçimlerde nispi temsil sisteminin "d'Hondt" uygulamasının değişik biçimleri benimsenmiştir.

- Çevre barajlı d'Hondt sistemi (1961)
- **Milli bakiye (Ulusal artık) sistemi (1965)**
- Barajsız d'Hondt sistemi (1969, 1973, 1977)
- Çifte barajlı d'Hondt sistemi (1983)
- Çifte barajlı d'Hondt ve kontenjan sistemi (1987, 1991)
- Ülke barajlı d'Hondt sistemi (1995, 1999, 2002, 2007, 2011)

Nispi temsil sistemi, siyasi partilerin güçleri oranında parlamentoda temsiline olanak vermekte, bu niteliğiyle "temsilde adalet" boyutunu öne çıkartmaktadır. Yararı, **toplumdaki değişik görüşlerin parlamentoya yansımalarının yolunu açarak** toplumdaki gerilimin düşürülmesini sağlamaktır. Ancak, oyların çok sayıda parti arasında dağılması halinde, parlamentoda istikrarlı hükümetler kuracak çoğunluğun oluşmasını zorlaştırması sistemin sakıncası olarak eleştirilmektedir. 1980 sonrasında, temsilde adalet ilkesini öne çıkaran nispi temsil sistemine yönetimde istikrar unsurunu da katabilmek amacıyla baraj uygulamasına başvurulmuştur. Ülke genelinde yüzde 10 oranıyla, demokratik Ülkelerde uygulanmayan yükseklikteki bir seçim barajının uygulandığı Türkiye, nispi temsil sisteminin öne çıkarttığı temsilde adalet ilkesini ağır şekilde yaralamakta, yönetimde istikrar adına siyasi partilerin parlamentoda güçleri oranında temsiline önünü kapatmaktadır.

Yüzde 10 oranının üzerinde oy alan partiler arasında da birinci sıradaki partiye çok büyük avantaj sağlayan barajlı d'Hondt yöntemi, bir partinin %30-35 ile tek başına parlamento çoğunluğu sağlayabilmesini, böylece tek parti çoğunluğuna dayalı hükümetlerin kurulmasını kolaylaştırmaktadır; örneğin 2002 seçiminde Ülke Genelindeki **seçmenlerin sadece dörtte birinin oyunu alan AKP, %10 Barajlı d'Hondt sistemi sayesinde Meclisteki sandalyelerin üçte ikisine sahip** olmuş ve Ülkeyi 5 yıl boyunca tek başına yönetmiştir.

2002 seçiminde;

Seçmen sayısı.....	42,4 milyon	
Katılım.....	32,8 milyon	%77,4
Geçerli Oy.....	31,5 milyon	%74,3
Parlamentoda temsil edilen oy..	17,3 milyon	%40,8

Böylece 2002 seçimlerinde yurttaşların yaklaşık %60'ı TBMM'de temsil edilmemiş oldu ve 10,8 milyon oy alan AKP %10 Baraj ve d'Hondt sisteminin sağladığı avantajla sanki 20,9 milyon oy almış gibi Mecliste temsil edildi;

AKP.....10,8 milyon oyla.....365 Milletvekili çıkardı,
 CHP..... 6,1 milyon oyla.....177 Milletvekili çıkardı,
 Bağımsızlar..0,3 milyon oyla.....8 Milletvekili çıkardı ve

Geri kalan 25,2 milyon seçmen Parlamentoda temsil edilmedi. (%60)

Görüldüğü gibi, Bu seçim yasası geçerli olduğu sürece, geçerli oyların %35 'i üzerinde oy alan bir parti Mecliste her zaman salt çoğunluğu yakalar.

Oysa, 2002 seçiminde Baraj %5 olsaydı ve "her vilayete +1 MV kontenjan kuralı" olmasaydı Milli iradenin %91'i mecliste temsil edilecekti. Oransal temsile göre Partilerin milletvekili sayısı da yaklaşık şöyle olurdu:

AKP 225, CHP 125, DYP 55, MHP 45, GP 40, DHP 30, ANAP 25 ve BĞZ 5 ve belki de CHP+MHP+DYP+ANAP+GP beşli koalisyonu mümkün olabilirdi.

Yüzde 10'luk baraj 12 Eylül 1980 faşist yönetiminin mirası olarak çoğunluk sisteminin bütün sakıncalarını nispi temsil sistemine taşımaktadır. Amaç güya belli siyasi görüşü olan bir kesimi sokmamaktı. Bağımsız adaylar çıkararak ve bölge oylarını optimal kullanarak BDP bu engeli aştı ve sandıkta aldığı % 5,9 oranındaki oy'un karşılığı Meclisteki sandalyelerin % 6,5 ini elde etti. AKP de büyük bir avantaj sağlayarak 140 milletvekili (%60) fazlasıyla, 225 yerine 365 milletvekili çıkardı.

"Basamak" yönteminin yarattığı adaletsizlik

Nüfus sayısına göre illerin çıkaracağı milletvekili sayıları incelendiğinde genel ve eşit oy ilkesini yok ettiği görülmektedir. Örneğin Nüfusu 400 bin olan Edirne'ye 3 milletvekili tahsis edilmiş, ama nüfusu Edirne nüfusundan 130 bin az olan Bingöl'e de aynı sayıda, 3 Milletvekili tahsis edilmiştir. Edirne'den sadece 13 bin fazla nüfusu olan Muş ise 4 milletvekili çıkarıyor. Bir yanda 130 bin kişi 1 milletvekili fark ettirmezken diğer yandan 13 bin kişi 1 milletvekili fark yaratıyor. Elazığ ve Muş aynı sayıda, 4 er Milletvekili çıkarıyorlar; oysa Elazığ'ın nüfusu Muştan 150 bin fazla! Elazığ'dan sadece 10 bin fazla olan Kütahya ise 5 Milletvekili çıkarıyor... Bu garip, çelişkili örnekler çoğaltılabilir. Vilayetlere tahsis edilen Milletvekili sayısının karşılığı olarak seçmen sayısındaki eşitsizliklerden kaynaklanan, dolayısıyla **görüntüde kullanılan** ama aslında "olmasa da olur" cinsinden **"kayıp oylar"**ın toplamı Türkiye genelinde **3 milyon** kadardır.

“İllere +1 Milletvekili” kontenjanından kaynaklanan adaletsizlik

Her İl'e baştan +1 Milletvekili tahsisinin yarattığı, özellikle 3 büyük Kentin maruz kaldığı adaletsizliğe bir örnek olarak Ankara'nın durumunu ele alalım; 81 vilayetin her birine peşinen 1 kontenjan milletvekili verildikten sonra geri kalan (469 MV) nüfusa orantılı dağıtılıyor. Nüfusu 5 milyon Ankara'ya $5/75 \times 469 = 31$ Milletvekili düşüyor. Sonuçta Ankara $31+1=32$ Milletvekili alırken, Nüfusları toplamı 5 milyon olan 24 vilayet $31+24=55$ Milletvekili çıkarıyor. Bu durumda Ankara'daki seçmenlerin $23/55$ i, yani **%42** kadarının Oyları, yaklaşık 1,4 milyon oy hesaba katılmayan, boşa giden oylardır.

Bu şekilde, Ankara, İstanbul ve İzmir'de toplam 5,5 milyon Oy "+1 Vilayet Kontenjanı" düzenlemesinin kurbanı oluyor! Basamak yönteminden kaynaklanan kayıplarla birlikte Ülke genelinde yaklaşık **8 milyon oy (%14)** görüntüde sandığa giren ama sonuca yansımayan, etkili olmayan oylardır.

Seçim Güvenliğini Sağlamak

Özellikle 2007 yılından başlayarak yapılan tüm seçimlerde seçimin dürüstlüğüne ve şeffaflığına ilişkin yaşanan birçok olumsuz olay seçimlere olan güveni hızla azaltmış ve seçimlerin şaibeli olduğu inancı kamuoyunda yaygınlaştırmıştır. Oysa Seçimlerin dürüst icra edilmesi Demokrasinin temelidir. Yapılan anketlerde halkın %55 i seçimlerin dürüstlüğü konusunda kuşkuludur. Yurttaşların seçim sonuçlarına güveni olmazsa Seçilenlere de dolayısıyla ülkenin demokratik rejimine de güveni kalmaz.

Anayasa'mızın 67 ve 79. maddelerine göre "**seçimlerin serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılması**" zorunludur. Anayasa'nın 79. maddesine göre "seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve **dürüstlüğü** ile ilgili bütün işlemleri yapmak, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konuları ile ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları incelemek ve kesin karara bağlamak" görevi Yüksek Seçim Kurulu'na verilmiştir.

Serbestlik, şeffaflık, eşitlik, dürüstlük kurallarına uygun oy kullanım ilkesi, seçmenlerin oylarını her hangi bir maddi ve manevi baskıya uğramadan özgür iradeleriyle kullanabilmeleri, seçime katılan partilerin eşit koşullarda yarışabilmeleri anlamına gelmektedir. Bu nedenledir ki seçimlerin temel kurallarını düzenleyen 298 Sayılı Yasada, iktidarı ellerinde tutanların "**devlet gücünü**" kullanmaya yönelik, bu gücü kötüye kullanmayı yasaklayan çok sayıda düzenlemeler yer almaktadır. Kamu görevlilerinin tarafsızlıklarını öngören düzenlemeler ve başbakan ve bakanların etkinliklerine ilişkin tören yasakları, radyo ve televizyonla propagandaya ilişkin eşitleyici hükümler bu çerçevede düşünülmüş önlemlerdendir. Seçimlerin tarafsız ve dürüst bir ortamda yapılması, yarışmacı bir nitelik taşıması ve bu yolla seçim sonuçlarının tartışılır olmaktan çıkarılması, demokratik sistemin başta gelen sonucudur.

Ne var ki, serbest seçim mekanizmasının işlediği bir rejimde, bir partinin belli bir seçmen çoğunluğuna dayanarak siyasi iktidarı keyfi bir şekilde kullanması hiç de ihtimal dışı sayılamaz. İşte bu keyfiliği önleyecek Anayasal organ Yüksek Seçim Kurulu'dur. Yakın gelecekte Ülkemizin kaderini etkileyecek üç seçim yaşanacaktır. Ancak, partiler arasındaki seçim yarışının eşit, adil bir yarış olduğunu söylemek zordur. Bu yarışta, iktidardaki **AKP**'nin, geçmiş örneklerine bakarak devlet gücünü arkasına alacağını; kamu görevlilerinin tarafsızlığını ihlal edeceğini, seçim yasaklarını yok sayacağını, gerektiğinde YSK kararlarına meydan okuyacağını ve eline geçirdiği medyayı kullanarak diğer partiler karşısında propaganda üstünlüğü sağlamaya çalışacağı yadsınamaz. Bu tür adaletsiz, eşitsiz, dürüstlük içinde yarışma kurallarına aykırı eylem ve tutumlara "seçimi dürüstlük içinde gerçekleştirmek" sorumluluğu altındaki Yüksek Seçim Kurulu'nun engel olması zorunludur; yasama organı da bu konuda üzerine düşen görevi yerine getirmelidir;

Siyasi partilere yapılan yardım:

Partilere Hazineden devlet yardımı, yarışmanın eşitliği ilkesine aykırı olarak sürdürülmektedir. 2820 Sayılı Siyasal Partiler Yasasına göre (**Ek Madde 1**), sadece, milletvekilleri genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %7 sinden fazla oy alan siyasal partilere devletçe yardım yapılmaktadır. Yapılacak bu yardım seçimlerde 2 ya da 3 kat artırılmaktadır. Daha az oy alan ya da yeni kurulan bir partinin devlet yardımından yararlanma olanağı yoktur. Kuralın "**yarıştta eşitlik**" ilkesini zedelediği açıktır. Yasanın bu hükmü açıkça Anayasa'nın 2 ve 67. madde hükümlerine aykırıdır. Hüküm partiler arası eşitliği sağlayıcı hale getirilmelidir.

Seçim sisteminde bilgisayar programları:

Yüksek Seçim Kurulu, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 28. maddesinde tanımlanan "Bilgisayar Destekli Merkezi Seçmen Kütüğü" (**SEÇSİS**) Projesi çerçevesinde, seçmen kütüklerini ve seçim sonuçlarını bu programa göre düzenleyip değerlendirmektedir. **Teknolojinin sisteme sokulması anlaşılır gibi görünmekle birlikte, sistem denetiminin sağlıklı şekilde yapılmadığı, hatta denetim dışı kaldığı kuşku yaygındır.** Nitekim Temmuz 2007 seçim sonuçları birçok kişi tarafından kuşkuyla karşılanmıştır. Örneğin, İzmir bölgesinde bazı tutanaklar ile bilgisayar verilerinin bir birini tutmaması, sonuçlarla oynandığı kuşkusunu da beraberinde getirmiştir. Yüksek Seçim Kurulu, her türlü şaibe, kuşku ve endişeyi ortadan kaldırmak, seçimlere ve seçilenlere meşruiyet kazandırmak için şeffaf, anlaşılabilir, denetlenebilir, güvenli sistemleri uygulamaya koymalıdır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Faaliyeti Seçim Takvimi Süresince durdurulmalıdır:

TC. Merkez Bankası nezdinde 3294 Sayılı Kanınla kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, bütçeye konulan ödeneklerden ve diğer kaynaklardan meydana gelmektedir. Bu gelirler, ihtiyaç sahibi vatandaşlara ayni ve nakdi yardımlarda bulunmak üzere her il ve ilçede kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına gönderilir. İşte, kömür, yiyecek, içecek, para ve beyaz eşya adı altında yapılan yardımlar devlete ait bu kaynaktan yapılmaktadır. Ne var ki, insani ve sosyal amaç için

kurulan bu fon, amacı dışında siyasal iktidarın seçim finansmanını karşılar hale gelmiştir. Nitekim YSK, 07.02.2009 tarihinde aldığı bir kararla, amacı dışında yapılan bu yardımların 298 Sayılı Yasanın 61 ve 63. maddelerine aykırılık oluşturduğu gerekçesi ile durdurulmasına karar vermiştir. Ancak, Başbakan YSK. Kararlarını dinlemeyeceğini, yardımların devam edeceğini ilan etmiştir.

Hükümetin bu tutumu açıkça Anayasa'yı ihlaldir. Hiç kimse mahkeme kararlarını tartışamaz, kendine göre yorumlayamaz (Anayasa md.138/son). Hal böyle iken, Anayasa'yı, Cumhuriyeti korumak ve kollamakla görevli C.Savcılarının sessizliğini, yargının içinde bulunduğu açmaza, bağımsız olmamasına bağlamak mümkündür. Şu halde, YSK, seçimlerde eşitliği ve dürüstlüğü sağlamak bakımından seçim takvimi boyunca, amacı dışında kullanılan her türlü devlet yardımlarının yapılmasını ya bütünüyle yasaklamalıdır, ya da sıkı denetim altına alınmasını sağlamalıdır.

Siyasal İktidar ve Kamu Görevlilerince Yapılan Seçim İhlallerinde YSK' na Şikayet Üzerine Ya da Re'sen Derhal Harekete geçmelidir:

Başbakan ve bakanların, bunların emri altındaki kamu görevlilerinin, seçim propagandalarında devlete ait araç ve gereçleri kullandıkları, vatandaşı tehdide varan sözler sarf ettikleri, böylece 298 sayılı Yasanın 63, 65 ve 66. maddelerini ihlal ettikleri görülmektedir. Ne yazık ki, bu durum karşısında, hiçbir işlem yapmayan C. Savcılarının tutumları hüzün vericidir ve ayrı bir tartışma konusudur. Öyleyse, YSK, şikâyet üzerine ya da re'sen harekete geçip, failer hakkında suç duyurusunda bulunmak, bunu da kamuoyuna açıklamak zorundadır. YSK'nın bu görevi Anayasal bir emirdir (Ana. Md. 79). Aksi halde kurulun, varlık nedeni sorgulanır hale gelecektir.

1961 Anayasası'ndan bu yana seçimlerde yargı yönetim ve denetim ilkesi esas olarak gerçekleşmiş, **dürüst seçim** ilkesi açısından Türk uygulaması, 2007 yılına kadar ciddi sorunlar yaşamamıştır. Şaibeli seçimler geride kalmış, seçimlerin ve seçimlerden çıkan iktidarların meşruluğu konusunda genel bir uzlaşya varılmıştır. Bu sonuçlara ulaşılmasında, geçmişte görev yapan Yüksek Seçim Kurullarının payı büyüktür. Ancak, Temmuz 2007 seçimlerinde "**bilgisayar programlarının**" sisteme dahil edilmesi, AKP hükümetinin devlet kaynaklarını amacı dışında, kendi yararına kullanmaya başlaması, seçim yasaklarının dolanılarak ihlal edilmesi vs. gibi nedenlerle 2007 seçimlerinde olduğu gibi 29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçimleri de şaibeli hale gelmiş, "**eşitlik**" ve "**dürüstlük**" ilkesinden uzaklaşmış, seçimler ve seçilenlerin meşruluğu tartışılır olmuştur.

Bir ülkede "**demokrasi**" olup olmadığını anlamak için bakılacak ilk iş, seçimlerin "**dürüstlük kurallarına**" uygun yapılıp yapılmadığıdır. Bu kural ihlal ediliyorsa başkaca kuralların varlığını aramaya da gerek yoktur. Türkiye, sivil toplumu ile Anayasal kuruluşları ile bu geriye gidişe son vermek zorundadır.

Sandık Güvenliği

Sandık güvenliği, oy kullanmanın hem öncesinde hem de sonrasında önem kazanmaktadır. Seçimlerde hileyi ve mükerrer oyu önlemenin tek yolu sandık denetimidir. Sandıklarda gözlemci bulundurma hakkına sahip her parti, seçim sonrası,

gerektiğinde sandık sonuç tutanaklarının tamamını Yüksek Seçim Kurulu'na ibraz edebilecek, hile varsa belgeleyebilecek örgütlülüğü gerçekleştirmelidir.

1. Seçim sandığının başında güvenilir, dikkatli bir Parti temsilcisi/gözetmen varsa,
2. Bu Temsilci kullanılan oyların askıdaki listeye uygun oluşuna dikkat ediyor ve, illegal, mükerrer oy kullanımını engelliyorsa,
3. Oyların sayımından sonra, imzalanan tutanaktaki rakamları doğru kaydedip Parti Genel Merkezine gönderiyorsa,
4. Parti Genel Merkezi Seçim sandıklarından gelen bu sonuçlardan Partinin (ve diğer partilerin) aldığı oyları bire bir takip edebiliyorsa,

Bu dört koşul yerine getiriliyorsa, elektronik yoldan oy hırsızlığı yapılamaz; çünkü kuşku durumlarda derhal nesnel itiraz ve kanıt olanağı vardır.

Elektronik sistemle manipülasyonlar (hırsızlık) sadece tuşlara basılarak verilen oylarda ya da internetten oy kullanmak şeklinde mümkündür, ki böyle bir uygulama Türkiye'de yoktur. Bunun dışında oy sayılarının merkezlerde toplanması işleminin doğal olarak Bilgisayarla yapılmasında hiç bir mahzur yoktur; hatta, elle yapılacak işlemlerden çok daha çabuk ve sağlıklıdır. Yüksek Seçim Kurulunun kullandığı bilgisayar programı da basit bir toplama işlemi yapan Programdır. Sandık Güvenliği kapsamında

- Seçmen kütüklerinin ve Askıdaki seçmen listelerinin doğruluğunun denetlenmesi,
- Parmak boyamak usulünün yeniden uygulamaya konulması,
- Oy pusulalarının numaralandırılması, yedek oy pusula sayısının %5 i (*sandık başına en fazla 10 yedek pusula*) geçmemesi,
- Seçim sandıklarının portatif, şeffaf malzemedden yapılmış olması, vs

Akla ilk gelen önlemlerdir.

Öneriler

1. Nispi temsil sisteminin temsilde adalet boyutunu zedeleyen **ülke barajı** yüzde 10 oranından, gerçek bir demokraside **makul sayılabilecek yüzde 5 oranına düşürülmelidir. Mutlaka Genel Nüfus sayımı yapılmalıdır.**
2. Bir seçim çevresinde kullanılan geçerli oyların o çevreden çıkacak milletvekili sayısına bölünmesiyle elde edilecek sayıdan daha az oy alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara milletvekilliği tahsis edilmediğinden boşa giden oylar ülke genelinde değerlendirilmelidir. Bunun için 1965 seçimlerinde uygulanan "ulusal artık" sisteminden yararlanılabilir. Seçim çevrelerinde milletvekili tahsis edilmeyen siyasi parti oyları ülke genelinde toplanıp 550 milletvekilli parlamentoda sayısı 25-50 olarak ülke baraj oranına göre belirlenebilecek Türkiye milletvekilliğinin kazanılmasında değerlendirilebilir. Ülkemiz için en demokratik uygulama olacak bu sistem, "**ulusal artıklı oransal temsil sistemi**" olarak adlandırılabilir.
3. Bir başka 12 Eylül mirası olan parti içi organların oluşumunda ve milletvekili adaylarının saptanmasında parti merkezleri ile liderlerin olağanüstü yetkilerine kısıtlayıcı hükümler getirilebilir. Partilerde liderlerin mutlak hâkimiyeti vardır. Milletvekili adaylarını liderler belirlemek, seçmenlerin aslında milletvekili seçmekten çok liderlerin tercihlerini onaylamaktadır..
4. Adayların belirlenmesinde, bütün partili üyelerin katılımıyla belli oranda (örneğin yüzde 75-90) mecbur hale getirilebilir.